

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tamara Trtnik

Pojav novih političnih strank na parlamentarnih volitvah 2011

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tamara Trtnik

Mentor:izr. prof. dr. Marjan Brezovšek

Pojav novih političnih strank na parlamentarnih volitvah 2011

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

It takes nothing to join the crowd.

It takes everything to stand alone.

(Hansen 2012)

Pojav novih političnih strank na parlamentarnih volitvah 2011

Diplomsko delo bo obravnavalo dve novi politični stranki na predčasnih parlamentarnih volitvah leta 2011 v Sloveniji. Potek volitev bo predstavljen v celoti, od definicije in obravnave volitev, državnega zbora, volilnih organov, zakonskih predpisov za izbor kandidatov, načina političnega prepričevanja in javnomnenjskih raziskav do presenetljivih rezultatov volitev. Značilno za dve novi stranki, ki sta se vključili v predvolilni boj tik pred volitvami, je bilo, da sta nastopili z omejenimi sredstvi za financiranje volilne kampanje, zato sta se morali znajti veliko bolje kot že obstoječe stranke. Obe stranki sta bili pozitivna novost na volitvah. Takoj sta prepričali volivce, naveličane starih strank in nezadovoljstva z njimi, kar se je kazalo tudi v zelo nizki podpori takratni vladi. Novi politični stranki sta uspešno nastopili na volitvah in prevzeli pomemben delež poslanskih sedežev.

Ključne besede: parlamentarne volitve, državni zbor, politične stranke, Pozitivna Slovenija, Državljska lista.

The emergence of new political parties in parliamentary elections 2011

This diploma thesis will discuss two new political parties in early parliamentary elections of 2011 in Slovenia. The election process will be presented in its entirety, from the definition and treatment of the elections, the National Assembly, the electoral authorities, statutory provisions for the selection of candidates, the method of political persuasion and public opinion polls to surprising results of the elections. Typically for two new parties that have participated in the pre-election struggle just before the elections was, that they performed with limited resources to finance election campaigns, so they had to put much more effort for effective performance than the existing parties. Both parties have been positive innovation in the elections. They immediately convinced voters tired of old parties and dissatisfaction with them, which was also reflected in very low support of current government. New political parties successfully performed in the elections and have taken a significant share of parliamentary seats.

Key words: parliamentary elections, National Assembly, political parties, Pozitivna Slovenija, Državljska lista.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
2 METODOLOŠKI NAČRT	7
2.1 Tema in cilj diplomskega dela	7
2.2 Struktura diplomskega dela.....	8
2.3 Metode raziskovanja	8
2.4 Hipoteze in raziskovalni vprašanji	8
3 TEORETIČNI DEL	9
3.1 Volitve.....	9
3.2 Volitve v državni zbor	10
3.3 Volilni organi.....	12
3.4 Kandidati na volitvah v državni zbor	14
3.4.1 Politične stranke	14
3.4.2 Neodvisne liste	16
3.5 Zakaj politična stranka in ne neodvisna lista.....	17
3.6 Kronologija predčasnih volitev v državni zbor leta 2011.....	17
4 RAZISKOVALNI DEL	18
4.1 Stanje med razpustitvijo parlamenta in izvedbo volitev	18
4.2 Kandidatne liste za parlamentarne volitve.....	19
4.3 Programi političnih strank	21
4.3.1 Pozitivna Slovenija	21
4.3.2 Državljska lista	22
4.4 Selekcija kandidatov za parlamentarne volitve	23
4.5 Volilna kampanja	23
4.6 Javnomenjske raziskave	26
4.7 Rezultati prvih predčasnih parlamentarnih volitev v samostojni Sloveniji	32
4.8 Razlogi za uspeh novih strank na parlamentarnih volitvah 2011.....	33
4.9 Spremembe po parlamentarnih volitvah 2011	35
4.10 Oblikovanje vlade: dogajanje od decembra 2011 do marca 2013	37
5 ZAKLJUČEK	39
6 LITERATURA	41

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Kandidatne liste za predčasne parlamentarne volitve 2011	19
Tabela 4.2: Rezultati vzporednih volitev agencije Mediana	32
Tabela 4.3: Rezultati predčasnih parlamentarnih volitev 2011	32
Tabela 4.4: Mandati po listah 2011 in delež izvoljenih žensk.....	35
Tabela 4.5: Financiranje političnih strank za leto 2012	36

KAZALO GRAFOV

Graf 4.1: Merjenje javnega mnenja agencije Ninamedia	28
Graf 4.2: Anketa o ravnanju predsednika Državljske liste	29
Graf 4.3: Anketa o morebitnem ravnanju predsednika Državljske liste	30
Graf 4.4: Volilna projekcija za predčasne parlamentarne volitve 2011	31
Graf 4.5: Anketa o volilnem razpoloženju opravljena marca 2013.....	38

1 UVOD

Oblast v demokratičnih državah izhaja iz ljudstva. Ena izmed demokratičnih držav je tudi Slovenija, v kateri je najvišji zakonodajni organ državni zbor. Poslanci zastopajo volivce in so izvoljeni po proporcionalnem sistemu. Mandat državnega zbora v Sloveniji po zakonu traja štiri leta. Po parlamentarnih volitvah leta 2008 pa so prvič v zgodovini samostojne Slovenije potekale predčasne državnozbornske volitve, sicer že šeste po osamosvojitvi Republike Slovenije. Vladi z Borutom Pahorjem na čelu, ki je svoj mandat nastopila leta 2008, je bila 20. septembra 2011 izglasovana nezaupnica, zato se je takratni predsednik Republike Slovenije Danilo Türk odločil, da bo 21. oktobra razpustil parlament in razpisal predčasne volitve. Predčasne volitve so bile razpisane za 4. december 2011.

Prve predčasne parlamentarne volitve niso bile posebne le zato, ker so bile predčasne, ampak tudi zato, ker sta se med kandidati pojavili dve novi politični stranki. To je sicer za slovenski politični prostor tik pred volitvami precej običajno. Posebno je pa zato, ker sta ti dve politični stranki dobili kar 36 sedežev v parlamentu. Pri nastanku novih političnih strank gre večinoma za izražanje nezadovoljstva s trenutno situacijo v državi. Glede na globoko gospodarsko krizo, s katero se je Slovenija spopadala takrat, je bilo razumljivo, da so nove politične stranke razburkale politični prostor. Hkrati je bilo to tudi novo upanje za volivce, ki so bili v takratni politični situaciji naveličani starih obrazov, neizpolnjenih obljub in neuspešnega reševanja gospodarske krize. Volivci so postali zahtevnejši in manj popustljivi do napak. Poleg tega je bilo na volitvah leta 2011 izvoljenih največ poslank v zgodovini samostojne Slovenije. V zelo kratkem času so se torej zgodile številne spremembe.

2 METODOLOŠKI NAČRT

2.1 Tema in cilj diplomskega dela

Tema diplomskega dela je opredelitev pojava dveh novih političnih strank na parlamentarnih volitvah leta 2011 ter analiza volilne kampanje in izida volitev, po katerih je bila sestava slovenskega parlamenta precej spremenjena. Poskušala bom raziskati, zakaj sta novi politični

stranki nastali prav pred volitvami in zakaj sta doživeli tako izjemen uspeh. Novi stranki sta bili namreč ustanovljeni le slaba dva meseca pred volitvami.

2.2 Struktura diplomskega dela

Diplomsko delo je razdeljeno na teoretični del, v katerem so opredeljeni pojmi in procesi za izvedbo parlamentarnih volitev, ter na raziskovalni del, v katerem so predstavljeni potek volilne kampanje, rezultati volitev in njihove posledice.

2.3 Metode raziskovanja

Pri analizi parlamentarnih volitev sem uporabila naslednje metode in tehnike:

- analiza primarnih virov (Ustave, predpisov in zakonov, ki se nanašajo na parlamentarne volitve),
- analiza sekundarnih virov (poročila o izvedbi volitev, spletne strani političnih strank in državnih institucij, poročanje o volitvah v slovenskih medijih).

Za splošno predstavitev volitev v državni zbor in za analizo predvolilnega boja ter rezultatov volitev bom uporabila deskriptivno metodo, s katero bom zbrala podatke, relevantne za diplomsko nalogo.

2.4 Hipoteze in raziskovalni vprašanji

V diplomskem delu bom preverila naslednjo hipotezo:

Nove politične stranke so se pojavile kot rezultat nezadovoljstva in nezaupanja v trenutno vodilne politične stranke, kar je vplivalo tudi na njihov uspeh na volitvah.

Dve raziskovalni vprašanji mi bosta pomagali zavrnila oziroma potrditi hipoteze:

1. Kako javnomnenjske raziskave vplivajo na opredeljevanje volivcev?
2. Kako dolžina volilne kampanje vpliva na uspeh stranke na volitvah?

3 TEORETIČNI DEL

Teoretični del bo namenjen razjasnitvi osnovnih pojmov, s katerimi bom predstavila državni zbor, parlamentarne volitve in postopke, ki jim morajo sodelujoči slediti, če želijo kandidirati na volitvah.

3.1 Volitve

Demokratična je tista državna ureditev, v kateri vsa oblast izhaja iz ljudstva in se izvaja v njegovem interesu. Ljudstvo lahko odloča neposredno ali posredno. Ker je neposredno odločanje povezano z organizacijskimi težavami in tudi z velikimi stroški, je redko. Zato v demokratičnih ureditvah prevladuje posredna demokracija, ki jo izvajajo izvoljeni predstavniki ljudstva. V demokraciji torej lahko vladajo le tisti, ki jih je izvolilo ljudstvo, vladajoči pa so ljudstvu tudi neposredno odgovorni (Grad 2004, 17). Ljudstvo si večinoma želi odločati, vendar za odločanje na državni ravni ni dovolj le želja po odločanju. Pomembne so politične izkušnje. Politične izkušnje pa se pridobijo le s sodelovanjem v politični areni.

Osrednjo vlogo v političnem življenju sodobnih držav imajo volitve, ki so neločljiv del predstavniške demokracije. Volitve so bistven element politične ureditve, od njih pa sta velikokrat odvisni kakovost in demokratičnost politične ureditve. Z vidika razmerja med državno oblastjo in državljani volitve omogočajo državljanom neposredni vpliv na oblikovanje in izvrševanje državne oblasti (Poročilo DVK-ja 2012, 2). Na volitvah v Republiki Sloveniji lahko sodelujejo volilni upravičenci – to so vsi državljani Slovenije, ki so dopolnili 18 let in so poslovno sposobni. Volitve so zagotovljene z Ustavo Republike Slovenije. Volitve so politični postopek, med katerim določeni ljudje po pravilih oddajo svoj glas, ki predstavlja njihovo pravico do udeležbe v političnem dogajanju. Svoje pravice prenesejo na drugega človeka – na politika, ki se s tem ukvarja poklicno.

Splošna volilna pravica je osnovno merilo za to, da določeno državo uvrstimo med demokratične države. Obsega pravico voliti, kar pomeni aktivno volilno pravico, in biti voljen, kar pomeni pasivno volilno pravico (Krašovec 2007, 23). Glas vsakega volivca ima enako vrednost in se nanaša na aktivno volilno pravico. Enaka volilna pravica potrjuje ustavno načelo o enakosti pravic in dolžnosti ter o enakosti pred zakonom (Grad 2004, 42). Ločimo tudi posredno in neposredno volilno pravico. Pri neposrednih volitvah volivci sami glasujejo

za člane predstavniškega telesa. Pri posredni volilni pravici pa volivci izberejo delegate, ki nato izvolijo člane predstavniškega telesa. Neposredne volitve veljajo za bolj demokratične kot posredne in omogočajo večjemu številu državljanov sodelovanje na volitvah. Zato v Sloveniji in drugod po svetu večinoma potekajo neposredne volitve (Grad 2004, 43).

Državljanke in državljani pa nimamo le pravice, ampak tudi dolžnost do države, katere državljani smo, da se udeležimo volitev in oddamo glas za izbranega kandidata. Naša volilna pravica je anonimna, glasovanje na volitvah pa tajno, zato ne more nihče od nas zahtevati, da javno izražamo svoje prepričanje. V Sloveniji udeležba na volitvah ni obvezna, imamo pravico, od nas pa je odvisno, ali jo bomo izkoristili. Zanimiv pojav, povezan z volitvami, je ta, da opredeljevanje volivcev do izbora kandidatov ni zagotovilo za volilno udeležbo. Ta je namreč običajno nižja od pričakovane.

3.2 Volitve v državni zbor

Državni zbor je najvišji zakonodajni organ in osrednja politična institucija v Republiki Sloveniji. Sestavljajo ga poslanci državljanov Republike Slovenije in šteje 90 poslancev. Državni zbor se voli za štiri leta (Ustava RS, 80. in 81. člen). Veljal naj bi za institucijo, v katero lahko zaupamo, saj nam vendarle kroji usodo, sprejema pravila in zakone, ki nas omejujejo, prav zato, da smo lahko svobodni. Naša pravica se namreč konča tam, kjer se začne pravica drugega. Pa vendar je zaupanje v parlament tudi v Sloveniji nizko. »Ljudje hočemo parlament, a nam ta naposled ne ustreza, saj je bojda le politični teater, demokratična dekoracija, prave odločitve pa se sklepajo za zaprtimi vrati« (Gašparič 2012, 11–12). Državni zbor ima položaj splošnega predstavniškega telesa in je predstavnik vseh državljanov ter nosilec zakonodajne oblasti v Sloveniji (Grad 2004, 127). Volitve v državni zbor razpiše predsednik republike.

Klasično razmerje med parlamentom in vlado se, predvsem na škodo parlamenta, v sodobnem času vse bolj krha, vendar parlament kljub temu še vedno ostaja ključna institucija evropskih političnih sistemov (Gašparič 2012, 12).

Volitve v državni zbor potekajo **po proporcionalnem sistemu**. Proporcionalni sistem izhaja iz načela, da morajo dodeljeni predstavniki mandati odstotkovno ustrezati dobljenim glasovom na volitvah. Značilno za ta sistem je, da volivec ne odloča o posameznih kandidatih, pač pa o strankarskih listah (Toplak 2000, 17). Razlika med proporcionalnim in večinskim

sistemom je predvsem ta, da na volitvah po večinskem sistemu zmagata kandidat, ki je osvojil največ glasov, pri čemer ni nujno, da osvoji večino glasov vseh, ki so glasovali. V proporcionalnem sistemu dobi sedeže v parlamentu običajno večje število političnih strank, to pa se omejuje z določanjem volilnega praga. Z vidika volivca je njegova največja pomanjkljivost v tem, da volivcu onemogoča glasovanje o posameznih kandidatih (Grad 2000, 31–32).

Volilni sistem, ki bi odločilno posegel v obstoječo strukturo volitev predstavništva, bi lahko, še posebej, če bi bil naravnani v smeri večinskega sistema, Slovenijo usodno razdelil in ne bi proizvedel stabilnosti in personalizacije volitev (Gaber 1996, 263). »Ker volilna odločitev posameznika nima posebne teže, tudi tisti, ki se volitev udeležujejo, praviloma niso pripravljeni porabiti veliko časa, truda in sredstev, da bi se informirali o posameznih kandidatih. Tako njihova odločitev temelji na informacijah, ki so jim najlažje dostopne« (Šušteršič v Gaber 1996, 252–253).

Volilni prag je v proporcionalnem sistemu dodaten pogoj za pridobitev poslanskih mandatov. Volilni prag za volitve v državni zbor je manjši kot v drugih novih državah srednje Evrope in dopušča, da v državni zbor prihajajo stranke z majhno volilno podporo, posledica tega pa je velika fragmentiranost in težko oblikovanje koalicij. Posledica majhnega števila poslancev pa je popolnoma nesorazmerna obremenitev, še posebej pri delu v delovnih telesih (Zajc 2004, 255). Volilni prag za volitve v državni zbor je štiriodstoten. Slovenija ima enega izmed najnižjih volilnih pragov v Evropi. Večina držav ima višji, večinoma petodstoten volilni prag za vstop v parlament ali pa ga sploh nima. Pravila za vstop v parlament so v državah, ki nimajo določenega volilnega praga, drugačna (RTV SLO 2008). Višji, kot je volilni prag, manjše je število političnih strank v parlamentu, njegova učinkovitost in stabilnost pa se povečata

Zaradi proporcionalnega sistema in nizkega volilnega praga je slovenski parlament »obsojen« na veliko število političnih strank v parlamentu in na šibke koalicije.

Za volitve poslancev se oblikuje osem volilnih enot. V vsaki volilni enoti se oblikuje 11 volilnih okrajev. Na ravni celotne države se torej voli 88 poslancev. Za volitve poslancev narodnih skupnosti se oblikujeta dve posebni volilni enoti, v katerih se izvolita poslanca italijanske in madžarske narodne skupnosti.

Volilne enote so območja, na katera se razdeli ozemlje, kjer potekajo volitve. Oblikujejo se v skladu z načelom, da se na približno enako število prebivalcev voli en poslanec. Pri oblikovanju volilnih enot in volilnih okrajev je treba upoštevati geografsko zaokroženost ter njihove skupne kulturne in druge značilnosti. **Volilni okraj** lahko obsega območje ene, dveh ali več občin ali območje dela občine. V vsakem volilnem okraju se glasuje za enega kandidata (Zakon o volitvah v državni zbor, 20. člen).

3.3 Volilni organi

Volitve poslancev vodijo in izvajajo volilne komisije in volilni odbori. Volilne komisije se imenujejo za štiri leta, volilni odbori pa za vsake volitve posebej.

Volilne komisije so:

- državna volilna komisija,
- volilne komisije volilnih enot,
- okrajne volilne komisije.

Volilne komisije so zadolžene za tehnično izvedbo volitev in varstvo zakonitosti v volilnem postopku. Volilni odbori vodijo volitve neposredno na voliščih (Predpisi o volitvah v državni zbor 2004, 37). Volilni organi so popolnoma neodvisni in delujejo le na podlagi zakonov in ustave.

Državna volilna komisija

Državno volilno komisijo kot najvišji volilni organ imenuje državni zbor. Sestavljena je iz predsednika in petih članov ter njihovih namestnikov. Sodnika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije se imenujeta za predsednika Državne volilne komisije in njegovega namestnika, s tem se zagotavljata predvsem neodvisnost in strokovnost dela komisije (Predpisi o volitvah v državni zbor 2004, 41). Državna komisija je ena za vso volilno območje.

Državna volilna komisija kot najvišji volilni organ opravlja naloge, ki jih določajo Zakon o volitvah v državni zbor in drugi zakoni s področja volilne zakonodaje. Državna volilna komisija (DVK 2013):

- skrbi za zakonitost volitev in enotno uporabo določb volilnih zakonov, ki se nanašajo na volilne postopke;
- imenuje člane volilnih komisij volilnih enot in okrajnih volilnih komisij;
- usklajuje delo volilnih komisij volilnih enot in okrajnih volilnih komisij ter daje strokovna navodila v zvezi z izvajanjem volilne zakonodaje in nadzoruje njihovo delo;
- predpisuje obrazce za izvrševanje volilnih zakonov;
- določa enotne standarde za volilno gradivo in določa druge materialne pogoje za izvedbo volilnih opravil;
- objavlja izide volitev;
- izdaja potrdila o izvolitvi
- ter opravlja druge naloge v skladu z zakonom.

Volilne komisije volilnih enot

Volilne komisije volilnih enot opravljajo neposredne vsebinske naloge pri volitvah. Predvsem skrbijo za zakonitost volitev in ugotavljajo, če so kandidatne liste sestavljene v skladu z zakonom. Poleg tega ugotavljajo izide glasovanja in razglasijo, kateri poslanci so izvoljeni v posamezni volilni enoti. Imenuje jih Državna volilna komisija (Zakon o volitvah v DZ, 38. člen). Volilnih komisij volilnih enot je toliko kot volilnih enot, torej 8.

Okrajne volilne komisije

Okrajne volilne komisije ne opravljajo vsebinskih nalog, temveč le naloge tehnične narave, kot je določanje volišč in njihovega območja, ter imenujejo volilne odbore. Zagotovijo volilni material za vse volilne organe in skrbijo za tehnično in organizacijsko izvedbo volitev (Zakon o volitvah v DZ, 39. člen). Okrajnih volilnih komisij je 88.

Volilni odbori

Volilni odbor je organ, ki na dan volitev vodi glasovanje na volišču ter po končanem glasovanju ugotovi izid glasovanja na volišču. Volilni odbori vodijo volitve neposredno na voliščih. To pomeni, da pripravijo volišča, skrbijo za pravilnost glasovanja in omogočajo svobodo in tajnost glasovanja. Volilnih odborov je najmanj toliko kot volišč (Poročilo DVK-ja 2012, 12).

Okrajne volilne komisije so za izvedbo parlamentarnih volitev leta 2011 določile:

- a) 3.383 rednih volišč,
  - b) 101 volišč, dostopnih za invalide,
  - c) 55 volišč za glasovanje zunaj okraja stalnega prebivališča,
  - d) 34 volišč na diplomatsko-konzularnih predstavništvi RS v tujini,
- skupaj torej 3.573 volišč (Poročilo DVK-ja 2012, 4).

3.4 Kandidati na volitvah v državni zbor

Kandidate za parlamentarne volitve lahko predlagajo politične stranke in volivci. Kandidiranje za volitve je eden izmed najpomembnejših delov volitev. Zakon o volitvah v državni zbor v 43. členu predpisuje, kdo lahko vloži kandidatne liste za volitve v državni zbor in na kakšen način.

Za politično stranko pri vložitvi kandidatur veljajo naslednje določbe Zakona o volitvah v državni zbor:

- Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v vsaki volilni enoti, če njene liste kandidatov podprejo s podpisi najmanj trije poslanci državnega zbora.
- Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti, če listo kandidatov določijo člani politične stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v volilni enoti, in če listo kandidatov s podpisi podpre najmanj petdeset volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.
- Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti, tudi če lista kandidatov ni določena na način iz prejšnjih dveh točk, ob pogoju, da listo kandidatov s podpisi podpre najmanj sto volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.

Kandidatne liste pa lahko določijo tudi volivci. Zanje velja 44. člen Zakona o volitvah v državni zbor, ki določa, da lahko listo kandidatov s svojimi podpisi določi skupina najmanj tisočih volivcev v posamezni volilni enoti.

3.4.1 Politične stranke

Politična stranka je združenje državljanek in državljanov, ki uresničujejo svoje politične cilje, sprejete v programu stranke, z demokratičnim oblikovanjem politične volje državljanek in

državljanov in s predlaganjem kandidatk oziroma kandidatov na volitvah v državni zbor (Zakon o političnih strankah, 1. člen). Delujejo kot posrednik med ljudstvom in državno oblastjo.

Politične stranke so tiste organizacije, ki se od drugih organizacij razlikujejo po tem, da skušajo vplivati na vladne politike in so torej instrumenti, ki so najbolj prilagojeni političnemu boju (Ippolito in Walker v Fink-Hafner 2001, 14):

- Poskušajo izvoliti svoje kandidate v vlado.
- Imajo mobilizacijsko sposobnost.
- Ukvarjajo se z izjemno širokim obsegom interesov, usmerjenih k javnim politikam.

Politična stranka ne sme ustanavljati svojih organizacijskih oblik v gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah ter v državnih organih. Zakon o političnih strankah prepoveduje ustanovitev in delovanje stranke kot vojaškega ali oboroženega združenja. Stranka lahko pravno veljavno nastopa le, če je registrirana, s čimer pridobi lastnost pravne osebe (Grad 2000, 43). Ustanovitev stranke je opredeljena v 4. členu Zakona o političnih strankah. Politično stranko lahko ustanovi najmanj 200 polnoletnih državljanek in državljanov Republike Slovenije, ki jim ni odvzeta poslovna sposobnost in ki podpišejo izjavo o ustanovitvi stranke.

Po ustanovitvi stranke in po vseh formalnih obveznostih, ki jih mora stranka opraviti za svojo uradno ustanovitev, se začne boj za oblast. Stranka se običajno ustanovi z določenim ciljem, po navadi zaradi tega, da lahko aktivno sodeluje v javnih politikah in vpliva na spremembe. Aktivno sodelovanje pomeni predvsem glasnost, sposobnost, da te slišijo. Slišati pa jih moramo državljanke in državljani. Mi smo tisti, ki nas stranke zastopajo. Zastopajo naše interese, zato je program stranke ena izmed zelo pomembnih komponent, ki odločajo o tem, ali bomo politično stranko podprli ali ne. Program prav tako odloča, ali jo bomo volili in koliko glasov bo dobila. Izkušnje kažejo, da so na volitvah večinoma uspešne stranke, ki imajo prodoren in uresničljiv program. Ta je poleg strankinih kandidatov in njihovih referenc eden izmed odločilnih pogojev za zmago. Po navadi je cilj stranke, da je izvoljena v parlament, saj lahko le tako oblikuje politiko, kakršno opredeljuje v svojem programu. Stranke najbolj neposredno vplivajo na volitve in volilni izid, saj izbirajo kandidate. Kandidati brez podpore političnih strank nimajo skoraj nobene možnosti za izvolitev. Stranka je glavni posrednik med

državo in družbo, z izvolitvijo svojih kandidatov pa pomembno vpliva na politične odločitve. Stranke se vedno prilagodijo okoliščinam, v katerih nastopajo. Tako se odpirajo volivcem celo brez zahtev po formalnem članstvu (Fink-Hafner 2001, 72–73).

Pojem politične stranke zajema predvsem tri temeljne prvine: 1) stranka mora imeti svojo notranjo organizacijo; 2) težiti mora k prevzemu oblasti, kajti le tako lahko v družbi uresniči svoje cilje; 3) imeti mora izdelan politični program, ki vsebuje določeno ideologijo in akcijski načrt. Vsako združenje ljudi oziroma državljanov, ki želi prevzeti oblast, tj. vodenje države, lokalne skupnosti ali kake druge teritorialno-politične enote, z namenom, da bi v njej vladalo oziroma usmerjalo življenje ljudi na način, ki se mu zdi za skupnost ali družbo najboljši, tvori politično stranko (Cerar 2011).

3.4.2 Neodvisne liste

Neodvisne liste so liste kandidatov, ki jih predlagajo skupine volivcev in niso zavedene v registru političnih strank. S poimenovanjem »neodvisna« želi določena lista poudariti svojo neodvisnost v odnosu do trenutnih političnih razmerij med posameznimi strankami. Jedra list so zelo podobna, gre le za različne vsebinske poudarke.

Pojavlja se problem dejanske neodvisnosti oziroma nestranskarskosti neodvisnih kandidatov. Neodvisnost kandidata kot ena izmed njegovih ključnih lastnosti je namreč za povprečnega slovenskega volivca druga najpomembnejša lastnost kandidata, takoj za njegovimi političnimi izkušnjami. Povprečni slovenski volivec kandidatovo neodvisnost postavlja pred pripadnost politični stranki. A med pregledom list kandidatov lahko ugotovimo, da so bili številni kandidati že člani strank, poslanci, zato lahko podvomimo v resnično neodvisnost in nestranskarskost vsaj nekaterih kandidatov (Haček v Brezovšek in drugi 2004, 72).

Oblikovanje neodvisnih list je posledica »negativizacije« političnih strank, saj se neodvisne liste s pridevnikoma »neodvisni« in »nestranskarski« želijo distancirati od vsega, kar je na kakršen koli način povezano s političnimi strankami. »Neodvisnost« in »nestrancarstvo« naj bi bilo predvsem zagotovilo, da takšna lista ne bo delovala s prakso, ki je značilna za politične stranke (Tonin 2004, 6).

V zgodovini samostojne Slovenije se v parlament ni uspelo prebiti nobeni neodvisni listi. Tudi tiste, ki so se sprva opredelile za neodvisno listo, so se pozneje, najpozneje pred volitvami

registrirale kot stranke. Lahko bi rekli, da so svoj krog volivcev pridobile kot neodvisne liste, nato pa so se registrirale zaradi svojega lažjega delovanja. Prepričanih volivcev registracija večinoma ne odvrne.

3.5 Zakaj politična stranka in ne neodvisna lista

Eden od razlogov za preoblikovanje neodvisnih list v politične stranke je finančni vidik. Sredstva za financiranje iz državnega proračuna namreč pripadajo samo registriranim političnim strankam. Dejstvo je namreč, da je večina finančnih sredstev, s katerimi politične stranke razpolagajo, iz državnega proračuna. Ta sredstva jim omogočajo preživetje. Tudi če bi v parlament vstopila neodvisna lista, ki se ne bi registrirala kot politična stranka, bi s finančnega vidika težko preživela, saj druge oblike financiranja (prispevki, donacije ...) običajno ne zadostujejo.

Ker je posameznik politično nemočen, se mora za dosego političnih ciljev povezati oziroma združiti z drugimi posamezniki. Takšno združenje temelji na nekaterih temeljnih skupnih imenovalcih, kajti jasno je, da se njegovi člani o vsem ne morejo strinjati. Družijo pa jih ti temeljni skupni imenovalci, ki predstavljajo temeljne politične cilje združenja. Če bi vsak posameznik sam tekmoval na »političnem trgu«, bi bila ponudba enostavno prevelika in pretirano razpršena, zato je nujno, da se podobno misleči posamezniki povežejo v politična združenja. In v hipu, ko želijo svoje videnje najboljše politike (najboljše za družbo in/ali za njih same) uresničiti v celotni skupnosti, postane njihovo združenje politična stranka. V tem hipu si namreč začne to združenje prizadevati priti do družbene moči, tj. priti na oblast (Cerar 2011).

V primeru parlamentarnih volitev je tudi kandidiranje za politične stranke lažje kot za neodvisne liste. Politične stranke morajo namreč zbrati 100 podpisov volivcev za potrditev kandidature, neodvisne liste pa kar 1000 podpisov volivcev v posamezni volilni enoti.

3.6 Kronologija predčasnih volitev v državni zbor leta 2011

- 20. 9. 2011 izglasovana nezaupnica aktualni vladi
- 21. 10. 2011 dan razpisa volitev in začetek volilnih opravil
- 25. 10. 2011 uradna ustanovitev stranke Pozitivna Slovenija

26. 10. 2011 uradna ustanovitev stranke Državljska lista
09. 11. 2011 zadnji rok za določanje in oddajo kandidatnih list ter zbiranje podpore na predpisanih obrazcih
14. 11. 2011 zadnji rok za izvedbo postopka preizkusa zakonitosti kandidatur
16. 11. 2011 sestava potrjenih list kandidatov z žrebom
19. 11. 2011 javna objava seznamov list kandidatov
29. 11.–1. 12. 2011 predčasno glasovanje
2. 12. 2011 konec javne volilne propagande
3. 12. 2011 volilni molk
- 4. 12. 2011 splošne volitve**
5. 12. 2011 izidi glasovanja po pošti iz Slovenije
12. 12. 2011 izidi glasovanja po pošti iz tujine
16. 12. 2011 objava uradnega izida glasovanja oziroma volitev v Uradnem listu (Wikipedija 2011)

4 RAZISKOVALNI DEL

4.1 Stanje med razpustitvijo parlamenta in izvedbo volitev

Kot je bilo navedeno že v uvodu, se je petemu državnemu zboru mandat prvič v zgodovini samostojne Slovenije predčasno zaključil 21. oktobra 2011, ko je takratni predsednik republike razpustil parlament in razpisal predčasne parlamentarne volitve, ki so potekale 4. decembra 2011.

Stanje v državi je kazalo na padec vlade že od začetka leta 2011. Tako so parlamentarne in neparlamentarne politične stranke imele veliko časa za pripravo terena za nastop na volitvah. Sedem aktualnih parlamentarnih političnih strank se je začelo boriti za svoje sedeže v državnem zboru. Dva meseca pred volitvami pa sta svoj samostojni nastop na volitvah s

svojima popolnoma novima političnima strankama napovedala Zoran Jankovič (takratni župan Mestne občine Ljubljana) in Gregor Virant (nekdanji Minister za javno upravo med letoma 2004–2008). Prvi je ustanovil stranko Pozitivna Slovenija, drugi stranko Državljska lista.

Pojav novih obrazov in nestranskih list v slovenski politiki prej zamegljuje resnične težave, kot jih odpravlja. Naveličanosti in nezaupanja v stare stranke se ne da razrešiti z odpravo strank. Sistem je mogoče rešiti samo od znotraj, tako da se vzpostavijo prava tekmovalnost med strankami in programi ter da na površje pridejo tiste preizkušene stranke, ki se niso kompromitirale oziroma so se vidno prečistile. Stranke bodo to storile, če jih bomo volivci spodbudili k temu (Lah 2011).

4.2 Kandidatne liste za parlamentarne volitve

Državna volilna komisija je potrdila 20 kandidatnih list političnih strank (glej Tabelo 4.1).

Tabela 4.1: Kandidatne liste za predčasne parlamentarne volitve 2011

Zap. št.	Kandidatna lista	Kratica
1	AKACIJE	Akacije
2	DEMOKRATIČNA STRANKA DELA – DSD	DSD
3	DeSUS – DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	DeSUS
4	DRŽAVLJANSKA LISTA GREGORJA VIRANTA	DLGV
5	GIBANJE ZA SLOVENIJO	GZS
6	LDS – LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	LDS
7	LISTA ZORANA JANKOVIČA – POZITIVNA SLOVENIJA	LZJ – PS
8	NAPREJ SLOVENIJA – NPS	NPS
9	NOVA SLOVENIJA – KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	NSi
10	SD – SOCIALNI DEMOKRATI	SD
11	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA – SDS	SDS
12	SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA – SNS	SNS
13	SLS RADOVANA ŽERJAVA – SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	SLS
14	SMS ZELENİ	SMS

15	SSN – STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	SSN
16	STRANKA ENAKIH MOŽNOSTI SLOVENIJE (SEM-Si)	SEM-Si
17	STRANKA HUMANA SLOVENIJA	SHS
18	STRANKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ SLOVENIJE – TRS	TRS
19	ZARES – SOCIALNO LIBERALNI	ZARES
20	ZELENI SLOVENIJE	ZS

Vir: Poročilo DVK-ja (2012, 16)

Politične stranke, ustanovljene tik pred volitvami:

- Stranka za Trajnostni razvoj, uradno ustanovljena 11. 10. 2011,
- Pozitivna Slovenija, uradno ustanovljena 25. 10. 2011 in
- Državljska lista, ki je bila uradno ustanovljena 26. 10. 2011 (Ajpes).

Državljska lista je kandidatne liste vložila ob podpori več kot 8.000 volivcev (Dnevnik 2011) in je nastopala v vseh osmih volilnih enotah. Pozitivna Slovenija se je udeležila volitev ob podpori treh poslancev državnega zbora (Žurnal24 2011a), kandidirala je v vseh osmih volilnih enotah. V primerjavi s prvima dvema strankama, ki sta nastopali v vseh osmih volilnih enotah, je stranka TRS kandidirala samo v sedmih, kar se je zgodilo zaradi napake, ki jo je storil pravni zastopnik stranke. Ta je pomotoma vložil kandidaturo moškega namesto ženske. Kandidatna lista je bila zato zavržena v eni volilni enoti, ker stranka ni izpolnjevala t. i. spolne kvote, po kateri noben spol na kandidatni listi ni smel biti zastopan z manj kakor 25 % od skupnega dejanskega števila kandidatk in kandidatov na listi (Poročilo DVK-ja 2012, 17). Spolna kvota za predčasne parlamentarne volitve leta 2011 je bila v Zakonu o volitvah v državni zbor 25-odstotna, za naslednje volitve pa bo 35-odstotna. Vse druge stranke, ki so nastopale na volitvah, so vložile kandidatne liste, ki so bile v skladu s predpisano kvoto (Poročilo DVK-ja 2012, 17). Zanimivo dejstvo je, da se je stranka TRS predstavljala kot stranka, ki ne bo imela nobenih težav pri izpolnjevanju spolne kvote, saj naj bi imela sorazmerno enako število kandidatov in kandidatk. Pri njej se je pokazalo pomanjkanje izkušenj v političnem prostoru in v politični tekmi, ki ga druge, uveljavljene stranke niso imele, glede na to, da pri njih do tovrstnih napak ni prišlo.

Ker politična stranka TRS ni dobila dovolj glasov za vstop v parlament, jo bom izločila iz nadaljnjega obravnavanja in se bom osredotočila le na novoustanovljeni stranki, ki sta dosegli predpisani volilni prag in bili izvoljeni v parlament.

4.3 Programi političnih strank

Program je bistven element identitete vsake politične stranke. V njem so opredeljene specifične vrednote stranke, njeni ideološki temelji, cilji in pot za doseg te ciljev. Program prav tako loči stranko od drugih konkurenčnih strank tako, da oblikuje njeno podobo in usmerja proces izbire kandidatov, uporablja pa se ga tudi kot prepričevalno orodje za nagovarjanje volivcev. V programu so zapisana splošna načela, ki stranko oziroma njene člane držijo skupaj. Gre za stališča do različnih družbenih problemov, ki jim člani stranke sledijo, in programske obljube, ki jih bo stranka vključila v zakonodajni okvir, če bo na volitvah dobila mandat (Goati, Podmenik in Latham v Kustec Lipicer in drugi 2011, 117). Program politične stranke mora biti kratek in jedrnat. Vsebovati mora odgovore na vsa pomembna vprašanja v volilnem območju. Pisan mora biti za ciljno skupino volivcev (Šinkovec in Novak 1990, 15).

Bistvene točke volilnih programov, povzete s spletnih strani političnih strank, so navedene spodaj.

4.3.1 Pozitivna Slovenija

1. Reforma državne in javne uprave v učinkovit in visoko motiviran javni servis.
2. Infrastrukturno, korporativno in storitveno posodobljene Slovenske železnice kot simbol velikih investicij.
3. Učinkovita in odgovorna vlada z največ 11 ministrstvi.
4. Državni fond najemnih stanovanj za mlade izobražence, ki bodo tako lažje ostali v slovenskih univerzitetnih središčih in manj zapuščali državo.
5. Vlaganje v kakovostna nova delovna mesta z dodano vrednostjo.
6. Sistematična soudeležba zaposlenih pri upravljanju in delitvi dobička.
7. Podjetniške spodbude in olajšave za razvojne investicije z dodano vrednostjo.
8. Najmanj 25 % energije iz obnovljivih virov (voda, sonce, biomasa).

9. Pokojninska in zdravstvena reforma kot pogoj za zagotavljanje socialne varnosti in solidarnosti.
10. Gradnja domov za starejše občane in oskrbovanih stanovanj v regijah, kjer primanjkuje objektov za brezskrbno starost.
11. Referendum le kot državljanska pobuda za pomembna družbena vprašanja.
12. Pospeševanje pridelave zdrave hrane in vzdržne lokalne samooskrbe (Pozitivna Slovenija 2011b).

4.3.2 Državljska lista

1. Gospodarski razvoj ter zmanjšanje javnih izdatkov.
2. Zmanjševanje javnih izdatkov na pameten način, boljša izraba razpoložljivih virov.
3. Spodbuda gospodarskega razvoja z novim investicijskim ciklusom.
4. Vzpostavitev davčnega sistema, ki bo spodbujal zaposlovanje.
5. Poenostavitev administrativnih obračunov in standardov pri davku na dohodek pravnih oseb, odprava dvojne obdavčitve dividend ter spodbuda podjetništva z nižjo stopnjo davka na dohodek malih podjetij in samostojnih podjetnikov.
6. Cilj politike zaposlovanja bo, da ima čim več ljudi plačano delo, ne glede na formalno obliko zaposlitve. Poenostavitev in zmanjšanje števila pravnih oblik zaposlitve. Razbremenitev prve redne zaposlitve, da bi spodbudili zaposlovanje mladih.
7. Umik politike iz gospodarstva.
8. Konkurenca v vseh panogah, v katerih je sedaj prepovedana.
9. Ukinitve obveznega članstva v vseh zbornicah in združenjih.
10. Debirokratizacija na vseh področjih: odprava administrativnih ovir za državljane in podjetja, uvajanje sistemov e-zdravja, razvoj e-uprave itd.
11. Zmanjšanje števila institucij v javni upravi. Ukinitve nekaterih javnih agencij, zmanjšanje števila ministrstev, predlog odprave državnega sveta.
12. Odprava sodnih zaostankov.
13. Pokojninska reforma na pravičen in verodostojen način. Ključni kriterij za pokojnino mora biti delovna doba in ne starost.
14. Enoten pregled nad dohodki v okviru projekta e-sociala.
15. Brezkompromisnost pri pregonu organiziranega kriminala in korupcije (Državljska lista 2011b).

4.4 Selekcija kandidatov za parlamentarne volitve

Zakon o političnih strankah zelo ohlapno določa, kako morajo politične stranke v svojih statutih določiti postopke in organe, ki odločajo o kandidatih za parlamentarne volitve. Zakon o volitvah v državni zbor v 43. členu od strank zahteva, da določijo listo kandidatov s tajnim glasovanjem in ob vložitvi kandidatur dodajo zapisnik o določitvi liste kandidatov ter pravila političnih strank.

Ureditev selekcije kandidatov za volitve v državni zbor nacionalna zakonodaja praviloma prepušča strankam. Zakonodaja vsebuje le določila o tem, pod kakšnimi pogoji lahko stranke in neodvisni kandidati vložijo svoje kandidature za volitve v parlament (Krašovec 2007, 113). Statut stranke mora določiti postopek in organ, ki določa kandidatke oziroma kandidate za volitve v državni zbor (Zakon o političnih strankah, 19. člen).

Analiza statuten preučevanih strank, Pozitivne Slovenije in Državljske liste, je omogočila vpogled v delovanje stranke.

Statut Pozitivne Slovenije v delu, ki govori o volitvah in imenovanjih, zelo ohlapno določa merila za izbor kandidatov, organov, ki so za to pristojni, pa sploh ne. Tako nas v svojem 37. členu napoti na pravilnik, ki ureja merila za izbor kandidatov in ga sprejme izvršni odbor stranke. Izvršni odbor na predlog predsednice ali predsednika stranke v skladu z veljavno zakonodajo določa kandidatke in kandidate stranke za volitve v državni zbor (Pozitivna Slovenija 2011a, 18. člen).

V Državljski listi izbor kandidatov stranke za volitve poslancev državnega zbora opravi izvršilni odbor stranke z večino glasov članov. Lista kandidatov se določi s tajnim glasovanjem (Državljska lista 2011a, 36. člen). Državljska lista v 17. členu svojega statuta določa, da na predlog izvršilnega odbora svet stranke določa kandidate za volitve v državni zbor, pri čemer upošteva tudi način uresničevanja zakonskih določb o enakopravni zastopanosti spolov.

4.5 Volilna kampanja

Volilna kampanja so vse politične oglaševalske vsebine in druge oblike politične propagande, katerih namen je vplivati na odločanje volivk in volivcev pri glasovanju na volitvah. Gre za predstavitev kandidatov in programov političnih strank. Vprašanja volilne kampanje pri

volitvah poslank in poslancev ureja Zakon o volilni in referendumski kampanji. Opredeljuje tako način izvedbe volilne kampanje kot tudi njeno financiranje. Organizator volilne kampanje mora najpozneje 45 dni pred dnem glasovanja na volitvah odpreti poseben transakcijski račun za zbiranje sredstev za financiranje volilne kampanje in plačevanje stroškov, ki nastanejo med volilno kampanjo. Pravilnost financiranja po zaključku volilne kampanje oceni Računsko sodišče Republike Slovenije z revizijskim poročilom. Pri ugotavljanju pravilnosti zbiranja in porabe sredstev za volilno kampanjo je Pozitivna Slovenija dobila pozitivno mnenje, ker se je ravnala v skladu z zakonom (Računsko sodišče RS 2012a, 15), Državljska lista pa mnenje s pridržkom, vendar kljub temu pozitivno mnenje (Računsko sodišče RS 2012b, 17).

Volilna kampanja je ključnega pomena za uspešen nastop na volitvah. V predvolilni kampanji sta najpomembnejša kandidat in program stranke. Politična stranka mora svojega kandidata izbrati glede na ciljno skupino volivcev. Kandidat mora biti karizmatična osebnost, posebljati mora stranko, ki ji pripada, in program, ki ga zastopa. Biti mora prepoznaven in imeti mora svoj »image« (Šinkovec in Novak 1990, 14–15).

Obstajata dva načina komuniciranja z volivci, in sicer sredstva javnega obveščanja ali neposreden stik z volivci. S sredstvi javnega obveščanja mislimo na časopise, radio, svetovni splet in televizijo. Neposreden stik z volivci pa vključuje shode in zборе volivcev.

Za volilno kampanjo se po Zakonu o volilni in referendumski kampanji (1. člen) štejejo zlasti:

- propaganda v medijih, elektronskih publikacijah in propaganda z uporabo telekomunikacijskih storitev,
- plakatiranje in
- javni shodi v zvezi z volilno ali referendumsko kampanjo.

Pomen, ki ga imajo mediji pri demokratičnem procesu, je nesporen v dobrem in slabem pomenu, a ne tudi absoluten. Mediji so zdaleč najpomembnejši pri oblikovanju dobro obveščenega državljana, niso pa edini. Volitve so ena izmed pomembnih stvari, ko se volivci v največji meri zavedajo posledic svoje odločitve (Lange in Palmer 1996, 3). Mediji imajo pomembno vlogo pri selekciji tistega, kar javnost percipira kot relevantno: definirajo kazalo tem v javni diskusiji in usmerjanju javne pozornosti (Bašič Hrvat in Lukšič 1994, 99–100). Za običajne ljudi so mediji pogosto edini vir informacij o kandidatih in temah, ki so pomembne

za razpravo. Neprofesionalna udeležba medijev v predvolilnem boju lahko vpliva na izid volitev (Lange in Palmer 1996, 9).

Po pojavu elektronskih medijev, ki morebitnemu volivcu približajo kandidata v največji možni meri, so ti prevzeli odločilno informacijsko in propagandno vlogo. Informacije in sporočila političnih strank tako postanejo dostopni širokemu krogu ljudi, večina volilnega telesa pa se spremeni v pasivnega opazovalca (Boh v Fink-Hafner in Boh 2002, 95). Ena od najpomembnejših in verjetno najučinkovitejših metod predstavitev kandidatov na volitvah so strankarska soočenja na televiziji. Tovrstna soočenja imajo največji vpliv na mnenje volivcev, zato so skrbno pripravljena.

V času volilne kampanje se pojavlja tudi zelo močna protipropaganda. Zdi se, kot da v slovenskem prostoru stranke med seboj tekmujejo, katera bo pri nasprotnih kandidatih našla več spornih zadev, ki bi utegnile zamajati zaupanje volivcev. To je doživela tudi Državljanska lista. Državljanski listi je namreč po javnomnenjskih raziskavah kazalo zelo dobro in pripadnost novi opciji je bila visoka. Zapletlo pa se je pri prihodkih predsednika Gregorja Viranta iz leta 2009. Virant je namreč med prejetjem ministrskega nadomestila po prenehanju funkcije imel tudi prihodke po avtorskih pogodbah. Zneski so bili veliki, a prejeti zakonito, in čeprav Virant ni kršil zakona, so morebitni volivci to razkritje sprejeli slabo, kar se je takoj pokazalo s padcem podpore stranki.

Posebne okoliščine terjajo posebne odgovore, ko gre za pokrivanje predvolilnega boja. Praksa, ki je primerna in zaželeno v eni državi, ni nujno ustrezna tudi za drugo (Lange in Palmer 1996, 9). Kot posredniki morajo mediji igrati vlogo predstavnikov poslušalcev in bralcev, kar je odvisno tudi od tega, ali je določen medij financiran iz javnih ali zasebnih sredstev. Tisti, ki so financirani iz javnih, se morajo še toliko bolj postaviti v vlogo predstavnikov ljudstva.

Lastnosti političnih kandidatov, ki pripomorejo k njihovemu uspehu (Vreg 2004, 78–84):

- verodostojnost politika (prepričanje o svoji resnicoljubnosti, dobri obveščenosti in zanesljivih virih svojih informacij);
- strokovnost (dobra pripravljenost in predstavitev znanja o določeni temi);
- zanesljivost, da se izkaže kot vreden zaupanja;
- dinamičnost (slog nastopanja in kompetentnost),

- privlačnost politika;
- poznavanje oziroma domačnost (razkrivanje zasebnega življenja);
- fizična privlačnost (takemu človeku volivci prej dopuščajo napake);
- socialno plačilo in nagrade (prijaznost, zabavnost, ustrežljivost);
- podobnost s prejemniki sporočil (podobnost v stališčih, stilu oblačenja, vedenja itd.);
- namere politika (izražanje splošnih namer, vendar ne kot svoj osebni motiv);
- socialna moč politika (sposobnost politika, da posreduje neotipljive stroške ali nagrade);
- neverbalna komunikacija.

Med volilno kampanjo kandidat ne bi smel početi tega (Šinkovec in Novak 1990, 74–75):

- lagati o svoji politični preteklosti,
- voditi svoje kampanje,
- prepustiti zbiranja sredstev drugim,
- ne znati predstaviti razloga za svojo kandidaturo v največ 25 besedah,
- pozabiti svoje družine,
- voditi svojega terminskega usklajevanja,
- poskušati biti nekdo drug.

Zaradi relativno kratke volilne kampanje in zaradi pomanjkanja denarnih sredstev v času parlamentarnih volitev 2011 so se morale stranke poslužiti čim cenejših in seveda čim bolj učinkovitih kreativnih idej. Osebni stik je še vedno eden od najpomembnejših elementov vsake kampanje. Veliko je bilo tudi volilnih soočenj in nagovarjanja volivcev na različnih družbenih omrežjih, kar je bila gotovo ena izmed bolj učinkovitih in cenejših propagand.

4.6 Javnomnenjske raziskave

Raziskave javnega mnenja so temeljno orodje v predvolilni kampanji in osnova za pripravo političnih scenarijev. Meritev javnega mnenja in sociološka raziskava sta osnovi politične kampanje (Šinkovec in Novak 1990, 17). Najpomembnejši so neopredeljeni volivci in tisti, ki se nimajo namena udeležiti volitev. Prav ti namreč odločajo o izidu volitev, saj se za udeležbo na volitvah odločijo tik pred zdajci, zato mnenje teh volivcev ne zaznajo niti javnomnenjske raziskave oziroma ga zaznajo »prepozno«.

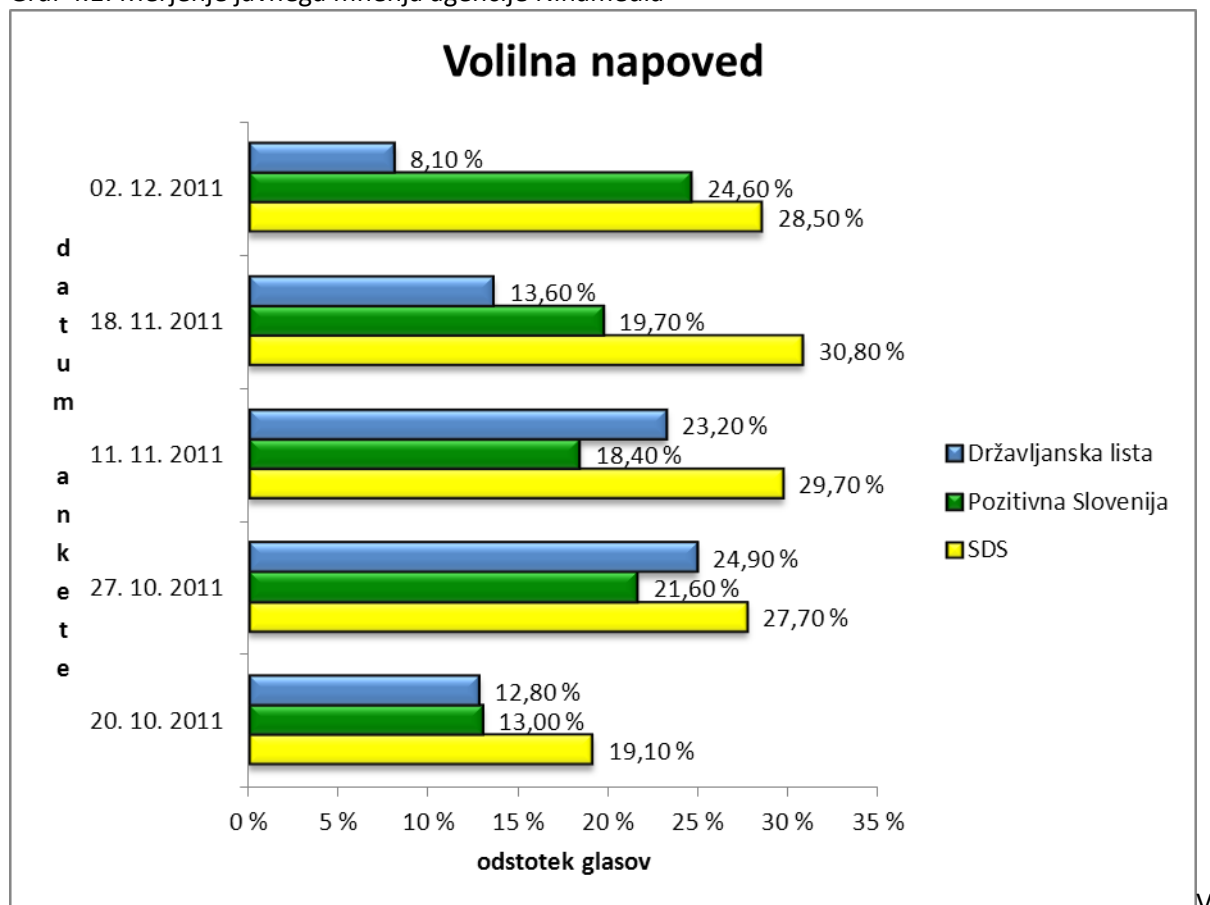
Volilna kampanja je pomemben del volilnega procesa in ima poleg mobilizacijske tudi afiliacijsko vlogo. Številne politične osebnosti so na podlagi lastne priljubljenosti sposobne spremeniti afiliacijske vzorce številnih volivcev. Rezultati javnomnenjskih raziskav so dodaten pokazatelj pomembnosti volilne kampanje, ki poleg nizke ravni dolgoročne nenavezanosti volivcev na posamezno politično stranko in visoke stopnje nezanimanja za politiko kažejo tudi izjemno negotovost glede odhoda na volišče in volilne izbire. Učinek, ki ga ima volilna kampanja na volivce, je večji pri tistih volivcih, ki jih politika najmanj zanima. (Deželan v Kustec Lipicer 2005, 158–159).

Med najbolj razširjenimi koncepti, povezanimi z učinki raziskav na volilno vedenje, Vreg (2004, 207) poudarja dva: učinek pridruževanja večini in učinek premaganca. *Učinek pridruževanja večini* se kaže s tem, da raziskave, ki prikazujejo naraščanje števila glasov za določenega kandidata, stimulatивно vplivajo na privrženca kandidata, ki mu je za petami, zato ti spremenijo svoj izbor in se pridružijo volivcem, ki nameravajo glasovati za vodilnega kandidata. *Učinek premaganca* pa pomeni, da se simpatizerji zberejo okoli kandidata, ki po podatkih raziskav zaostaja.

Naslednji graf nam prikazuje javnomnenjsko raziskavo, ki jo je opravila agencija Ninamedia. Anketiranci so odgovarjali na vprašanje, katero stranko bi volili (glej Graf 4.1). Ninamedia je le ena izmed agencij, ki v Sloveniji merijo javno mnenje o aktualnih dogodkih. Merjenje javnega mnenja pred volitvami bistveno vpliva na volivce, je po navadi dober kazalnik stanja in precej dobro napoveduje končne rezultate.

V Grafu 4.1 so razporejene tri stranke, ki so bile v predvolilnem boju ves čas v ospredju (SDS, Pozitivna Slovenija, Državljska lista).

Graf 4.1: Merjenje javnega mnenja agencije Ninamedia

ir: Ninamedia (2011) in Repovž (2011).

Politična stranka SDS, ki je bila ves čas favorit za zmago, je po vključitvi Pozitivne Slovenije in Državljanske liste v predvolilni boj dobila neposredne tekmece. Stranki sta po napovedi, da bosta sodelovali na volitvah, že ob prvem merjenju javnega mnenja 20. 10. 2011 imeli več kot 10-odstotno volilno podporo. V tednu po prvem merjenju sta obe stranki pri volivcih še povečali svojo podporo. Ta je bila 27. 10. 2011 že več kot 20-odstotna.

Državljanska lista je ob » aferi« v zvezi z razkritjem sicer prijavljenih dohodkov svojega predsednika Gregorja Viranta v tednu med 11. 10. 2011 in 18. 10. 2011 izgubila kar 10 % glasov in tik pred volitvami še dobrih 5 %, kar pomeni, da je imela tik pred volitvami manjšo podporo kot takoj po vstopu v predvolilni boj.

O spornem ravnanju Gregorja Viranta je novinar Jure Trampuš v Mladini (2011) zapisal:

Prvič – kršil je etične standarde, ki jih je sam zagovarjal. Le tri leta pozneje je na svoje besede pozabil. Drugič – brezposelni, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje, na mesec ne smejo zaslužiti več kot 200 evrov neto, v tem primeru se njihovo

nadomestilo zniža za polovico novega dohodka iz dela. In tretjič – Virant je za argument, zakaj se je odločil za nadomestilo, omenjal družino. Pravi, da jo je zaradi službenih obveznosti zanemarjal mnogo let in da ji je želel z nadomestilom povrniti zamujeno.

Menim, da je novinar dobro opredelil slovenske volivce in padeč podpore Državljski listi.

»Virant je zapravil svoj ugled, ker je naredil tisto, kar bi naredilo veliko njegovih volivcev. Izkoristil je državo, ker mu je to omogočal slabo napisan zakon, zraven pa je zaslužil preveč denarja« (Trampuš 2011).

Glede na anketo časopisa Delo (Pečauer 2011), opravljeno 21. 11. 2011, je Gregor Virant ravnal neprimerno, ko je izkoristil luknjo v zakonu in poleg ministrskega nadomestila služil še s pogodbenim delom, o čemer je bilo prepričanih kar 75 % anketirancev (glej Graf 4.2).

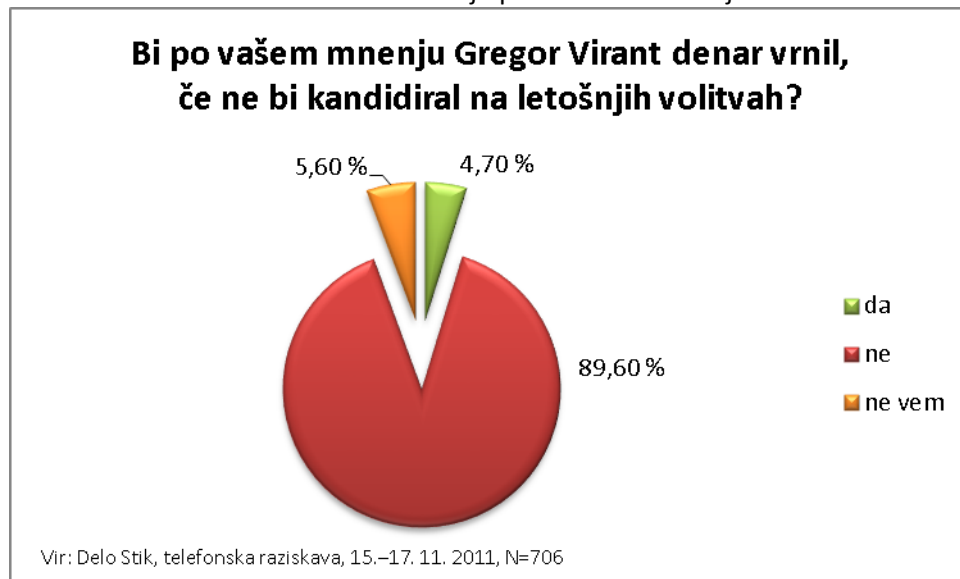
Graf 4.2: Anketa o ravnanju predsednika Državljske liste

Vir: Pečauer (2011).

Zaradi ogorčenega odziva javnosti je Gregor Virant državnemu proračunu vrnil del denarja. Vendar anketiranci kljub temu niso bili zadovoljni s tem dejanjem, saj jih je bilo kar 89,60 % prepričanih, da Gregor Virant slednjega ne bi storil, če ne bi kandidiral na volitvah (glej Graf 4.3).

Graf 4.3: Anketa o morebitnem ravnanju predsednika Državlanske liste

Vir: Pečauer (2011).

Glede na opravljeno anketo lahko domnevamo, da so se volivci, ki so podpirali Državljsko listo in so po razkritju Virantovih dohodkov spremenili svoje mnenje, preusmerili k drugi novi stranki in stranki Socialnih demokratov (SD).

Predsednik Pozitivne Slovenije Zoran Janković, ki je bil takrat vpleten v številne medijsko podprte afere in predsednik SDS-a Janez Janša, ki je bil v kazenskem postopku, sta se tako tik pred volitvami omenjala kot najverjetnejša kandidata za vodenje vlade. Obravnavana in predstavljena sta bila kot dve močni politični osebnosti. »Toda volivcev to (afere Jankovića in Janše) očitno ni motilo, v kriznih razmerah so dajali prednost učinkovitosti pred neoporečnostjo« (Gašparič 2012, 98). Predsednik Državljske Liste Gregor Virant pa je izpadel iz igre.

Predsednik Državljske liste je padel pri preizkusu etike in morale, in to v točki, ki je bila za državljanke in državljane Slovenije v kriznih in negotovih časih najbolj nesprejemljiva. Zanimivo je predvsem to, da je bil padec podpore tako hiter. Sklepamo lahko, da so državljanke in državljani, torej volivci, od njega pričakovali več, ker je bil do vstopa v politični boj za poslanske stolčke neomadeževan in po mnenju ljudi moralno neoporečen. Zato ga je volilno telo tako močno »kaznovalo« za izgubljeno zaupanje. Po aferi je bilo le še vprašanje, ali bo zmagal SDS ali Pozitivna Slovenija in kolikšna bo razlika med njima.

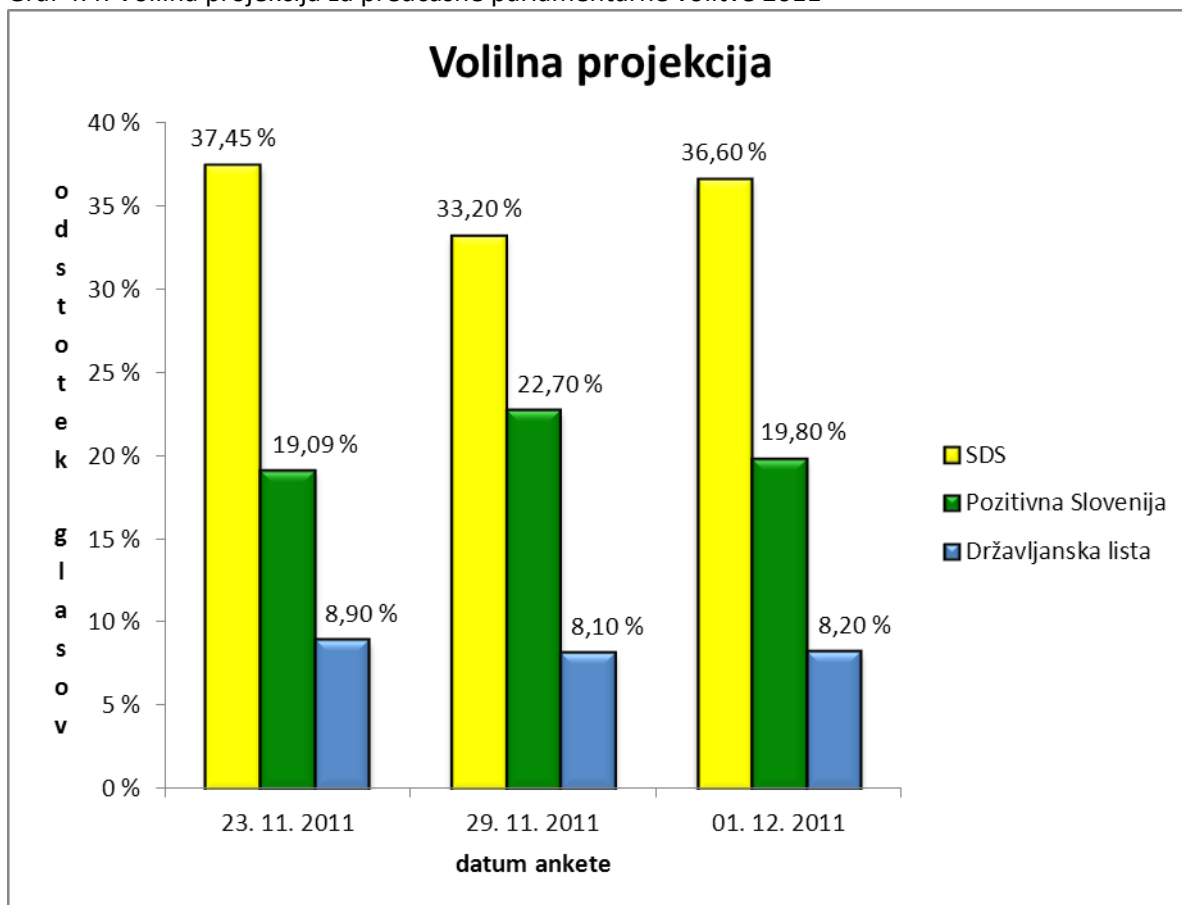
Od leta 2000 je v Sloveniji glasovanje na volitvah čedalje bolj taktično. Slovenski volivci oddajajo svoj glas taktično zato, da ne bi zmagal nasprotnik. Državljanji imajo nizko zaupanje

v politiko. Veliko volivcev je neopredeljenih, preostali so razdeljeni na leve in desne. Volivci so morda neodločeni, koga bi volili, znajo pa v večji meri povedati, koga ne želijo voliti (DMS 2011).

Na letošnjih izrednih parlamentarnih volitvah je največ volivcev do zdaj glasovalo taktično.

V nadaljevanju bodo prikazane volilne projekcije, ki so bile pripravljene v zadnjih dveh tednih pred volitvami. Na podlagi opravljenih anket jih je v okviru meritve Slovenski utrip pripravila Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici (FUDŠ) v času od 21. 11. 2011 do 1. 12. 2011. Kot prikazuje Graf 4.4, je bilo to anketno merjenje veliko bolj nenatančno, razen pri napovedi za Državljsko listo, kjer je bil rezultat natančnejši glede na rezultate volitev. Na tem mestu ne bomo ugotavljali vzrokov za tako napoved. Graf pa nam prikazuje, kako spremenljivi in hkrati neodločeni so lahko volivci v zadnjem tednu pred volitvami, kar bi lahko povezali s taktičnim glasovanjem.

Graf 4.4: Volilna projekcija za predčasne parlamentarne volitve 2011

Vir: Fakulteta za uporabne družbene študije, Slovenski utrip (2011a, 2011b, 2011c).

4.7 Rezultati prvih predčasnih parlamentarnih volitev v samostojni Sloveniji

Na dan volitev, v nedeljo 4. 12. 2011, je Inštitut za raziskovanje trga in medijev Mediana izvajal vzporedne volitve na 150 voliščih po vsej Sloveniji (glej Tabelo 4.2). Po zaprtju volišč so bili najprej objavljeni rezultati vzporednih volitev, ki jih je še isti dan z malenkostnimi razlikami potrdila Državna volilna komisija z neuradnimi rezultati. Uradni končni izid glasovanja na predčasnih parlamentarnih volitvah 2011 pa je bil objavljen 16. 12. 2011.

Tabela 4.2: Rezultati vzporednih volitev agencije Mediana

Politične stranke	Vzporedne volitve (Mediana)	Uradni rezultati (DVK)
LZJ – PZ	29,08 %	28,54 %
SDS	26,54 %	26,25 %
SD	10,79 %	10,50 %
DLGV	8,66 %	8,42 %
DeSUS	6,70 %	6,97 %
SLS	6,38 %	6,89 %
NSi	4,70 %	4,79 %

Vir: Mediana (2011).

Vzporedne volitve so pravilno napovedale uvrstitev strank na volitvah. Tabela 4.3 prikazuje število mandatorov, ki so jih stranke dobile na podlagi volilnega izida.

Tabela 4.3: Rezultati predčasnih parlamentarnih volitev 2011

Kandidatna lista	Št. mandatorov	Št. glasov	Odstotek
LISTA ZORANA JANKOVIČA – POZITIVNA SLOVENIJA	28	314.273	28,51 %
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA – SDS	26	288.719	26,19 %
SD – SOCIALNI DEMOKRATI	10	115.952	10,52 %
DRŽAVLJANSKA LISTA GREGORJA VIRANTA	8	92.282	8,37 %
DeSUS – DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	6	76.853	6,97 %
SLS RADOVANA ŽERJAVA – SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	6	75.311	6,83 %
NOVA SLOVENIJA – KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	4	53.758	4,88 %
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA – SNS	0	19.786	1,80 %
LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE – LDS	0	16.268	1,48 %
STRANKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ SLOVENIJE – TRS	0	13.477	1,22 %

SMS ZELENI	0	9.532	0,86 %
ZARES – SOCIALNO LIBERALNI	0	7.218	0,65 %
DEMOKRATIČNA STRANKA DELA – DSD	0	7.118	0,65 %
ZELENI SLOVENIJE	0	4.000	0,36 %
GIBANJE ZA SLOVENIJO	0	3.339	0,30 %
STRANKA ENAKIH MOŽNOSTI SLOVENIJE (SEM-Si)	0	1.787	0,16 %
NAPREJ SLOVENIJA – NPS	0	1.100	0,10 %
SSN – STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	0	976	0,09 %
STRANKA HUMANA SLOVENIJA	0	295	0,03 %
AKACIJE	0	212	0,02 %
		Volilna udeležba	65,60 %

Vir: Državna volilna komisija, Predčasne volitve v državni zbor 2011, Izidi glasovanja za Slovenijo (2011a).

4.8 Razlogi za uspeh novih strank na parlamentarnih volitvah 2011

Po mnenju Šinkovca in Novaka (1990, 16) so pogoji za zmago na volitvah:

- dober kandidat,
- dobra organizacija,
- dober razlog, da volivci volijo za stranko,
- sredstva za primerno financiranje kampanje,
- poštene in legitimne volitve,
- legalen in napadalen nasprotnik.

V predvolilnem boju so bili izpolnjeni vsi navedeni pogoji.

Glede na dogajanje, ki je pripeljalo do prvih predčasnih volitev v Sloveniji, je bil izid po mnenju številnih že določen. Stranki SDS z vodjem Janezom Janšo, ki je pravzaprav vrgla kocko in povzročila predčasne volitve, se je obetala močna zmaga. A dogajanje ni potekalo po načrtih. Čeprav so javnomnenjske raziskave do konca kazale na zmago SDS-a, je na volitvah prišlo do preobrata. Po mnenju Igorja Pribca s Filozofske fakultete v Ljubljani

[...] sta bila za preobrat pomembna dva dejavnika: Janša je izgubil avro čistega in nedolžnega, izgubil je na točki, za katero si je sam najmanj mislil, da je lahko pomembna, in to so premoženjske zadeve. Izkazalo se je, da popolnoma čist le ni, in to so mu ljudje zelo zamerili. To je tudi njega samega presenetilo. Orožje, ki ga je

uporabil proti drugim, je na koncu zadelo in najbolj ranilo prav njega. Druga stvar je, da so ljudje preprosto spoznali, da človek, ki ga po javnomnenjskih raziskavah drugo- in tretjerangirana stranka razglašata za osebo, s katero ne bosta sklepali nobenih koalicijskih poslov, ne more veljati za mirnega politika (Žurnal24 2011b).

Vlado Miheljak s Fakultete za družbene vede je o izidu povedal:

Rezultat je nepričakovan, a hkrati pričakovan, saj ga je nakazovala že Mladinina raziskava. Janez Janša je podcenjeval javnost, volilno telo. Orožje, ki ga je nastavljal drugim, je pokončalo njega (Žurnal24 2011b).

Janez Janša je bil po mnenju številnih ljudi in po javnomnenjskih raziskavah že zmagovalec, a je sam padel v past, ki jo je nastavljal drugim. Očitno so volivci tudi njemu, pa čeprav je član politične stranke z dolgoletno tradicijo, zamerili »oporečnost«. Po besedah analitika javnega mnenja iz podjetja Valicon Andraža Zorka je »afera glede prejemanja nadomestila ministrske plače na kandidata za novega mandatarja Gregorja Viranta negativno vplivala zato, ker je v svojih nastopih omenjal poštenost in krepostnost. Virant tudi ni imel svoje tradicionalne baze volivcev« (Primorske novice 2011).

Direktorica Mediane Janja Božič Marolt je po volitvah pojasnila,

[...] da je to najverjetneje fenomen javnomnenjskih raziskav, saj z napovedjo prvih dveh mest angažirajo ostale. Izpostavila je še, da so ljudje precej bolj zmedeni in negotovi tik pred volitvami, kot so bili pred štirimi tedni ob začetku volilne kampanje. Volivci so namreč oklevali med možnostjo, ali bodo volili Janšo ali Jankovića, Jankovića ali Viranta, Viranta ali Janšo in tako dalje (Primorske novice 2011).

V zgornjih zapisih so predstavljeni poglavitni vzroki za potek in izide parlamentarnih volitev. Javno mnenje o slovenski politiki je bilo namreč takrat zelo negativno, volivci so bili že naveličani političnih predstavnikov, saj se je stanje v državi naglo poslabševalo, rešitve pa ni bilo videti. Na političnem prozorišču so se že od osamosvojitve naprej večinoma izmenjevali eni in isti obrazi. Odkar sta se pojavili novi stranki, so se volilne karte premešale, javnomnenjske raziskave pa niso le merile javnega mnenja, ampak ga tudi oblikovale.

4.9 Spremembe po parlamentarnih volitvah 2011

Prva posledica volitev je sestava parlamenta. V skladu z 9. členom Poslovnika Državnega zbora se državni zbor konstituira na prvi seji, ko je potrjena več kot polovica poslanskih mandatov. Prva seja Državnega zbora, na kateri so potrdili vseh 90 novoizvoljenih poslancev, je potekala 21. 12. 2011.

Poleg novih obrazov v parlamentu je bila pomembna sprememba tudi veliko število poslank. Na volitvah leta 2011 je poslanski mandat dobilo največ žensk v zgodovini samostojne Slovenije. V Tabeli 4.4 lahko vidimo, da je bilo na parlamentarnih volitvah leta 2011 izvoljenih kar 29 poslank, tj. več kot 32 %. Tak delež je presegel tudi zakonsko predpisano mejo 25 odstotkov, tolikšna mora biti namreč zastopanost enega spola na kandidatnih listah.

Tabela 4.4: Mandati po listah 2011 in delež izvoljenih žensk

Mandati po listah 2011	DeSUS	LGV	LZJ – PS	NSI	SD	SDS	SLS	Narodni skupnosti	Skupaj
Skupno št. mandatov	6	8	28	4	10	26	6	2	90
Št. izvoljenih žensk	2	4	12	2	2	7	0	0	29
Skupaj	33,3 %	50,0 %	42,9 %	50,0 %	20,0 %	26,9 %	0,0 %	0,0 %	32,2 %

Vir: Državna volilna komisija, Predčasne volitve v državni zbor 2011, Mandati po listah (2011b).

Največ kandidatke je bilo izvoljenih prav v novih dveh strankah. Pozitivna Slovenija je v svoje vrste dobila kar 12 žensk, kar je skoraj 43 % vseh njenih mandatov, Državljska lista pa je dobila 4 poslanke, tj. polovica vseh mandatov v stranki. Za primerjavo: na volitvah leta 2008 je bilo izvoljenih le 13 žensk, kar je 14,4 % vseh poslancev.

Trdimo lahko, da sta novi stranki naredili velik korak k politični emancipaciji žensk.

Ena izmed posledic volitev je tudi sprememba seznama političnih strank, ki so v skladu z Zakonom o političnih strankah upravičene do proračunskih sredstev. Politične stranke se lahko po zakonu financirajo s članarinami in različnimi prispevki, kar pa po navadi ne zadostuje za preživetje stranke. Za njeno uspešno delovanje so nujno potrebna tudi sredstva, ki jih predvideva proračun. Po 23. členu Zakona o političnih strankah imajo stranke, ki so na zadnjih volitvah v državni zbor kandidirale svoje kandidatke ali kandidate, pravico do sredstev iz državnega proračuna:

- če so dobile najmanj 1 % glasov volivcev;

- če je na volitvah več strank predložilo skupno kandidatno listo, imajo pravico do sredstev iz državnega proračuna, če so dobile najmanj 1,2 % glasov (če sta skupno listo predložili dve stranki) oziroma najmanj 1,5 % glasov (če so skupno kandidatno listo predložile tri ali več strank).

Politične stranke so v enakih deležih upravičene do 10 % sredstev, ki so v proračunu namenjena za financiranje političnih strank, do preostalih 90 % sredstev pa so upravičene sorazmerno s številom glasov volivcev, ki so jih dobile v vseh volilnih enotah.

V Tabeli 4.5 so prikazani mesečni zneski za leto 2012, ki pripadajo posamezni politični stranki glede na izid volitev in glede na zakonsko upravičenost. Zneski se usklajujejo dvakrat letno, ob oblikovanju proračuna za prihodnje leto in ob rebalansu proračuna.

Tabela 4.5: Financiranje političnih strank za leto 2012

Poročilo o izidu predčasnih volitev poslancev v Državni zbor 2011 (<i>Uradni list RS, št. 103/11</i>)			Mesečni znesek za stranko (EUR)	
Politična stranka	Glasovi volivcev	Delež sredstev	Mesečni znesek za leto 2012 (<i>sklep DZ, Uradni list RS, št. 106/2011</i>)	Mesečni znesek po rebalansu proračuna za leto 2012 (<i>izplačila julij–december; sklep DZ, Uradni list RS, št. 47/2012</i>)
LZJ – PS	314.273	28,51 %	61.641,38	55.023,31
SDS	288.719	26,19 %	56.811,38	50.711,88
SD	115.952	10,52 %	24.156,43	21.562,90
DLGV	92.282	8,37 %	19.682,52	17.569,32
DeSUS	76.853	6,97 %	16.766,26	14.966,17
SLS	75.311	6,83 %	16.474,81	14.706,01
NSi	53.758	4,88 %	12.401,04	11.069,61
SNS	19.786	1,80 %	5.979,94	5.337,91
LDS	16.268	1,48 %	5.315,00	4.744,36
TRS	13.477	1,22 %	4.787,47	4.273,47
SKUPAJ	1.066.679	100,00 %	224.016,23	199.964,94

Vir: Uradni list – Sklep (UL: 106/2011) in Sklep o spremembi (UL: 47/2012) sklepa o višini sredstev, ki pripadajo posamezni politični stranki iz sredstev državnega proračuna v letu 2012.

4.10 Oblikovanje vlade: dogajanje od decembra 2011 do marca 2013

V skladu s tradicijo v Republiki Sloveniji je, da priložnost za sestavo vlade dobi stranka, ki je na volitvah zmagala. V tem primeru je bila to Pozitivna Slovenija z Zoranom Jankovičem na čelu. Poslovnik Državnega zbora v svojem 225. členu določa, da predsednik republike najpozneje v 30 dneh po konstituiranju državnega zbora predlaga državnemu zboru kandidata za predsednika vlade, predlog pa posreduje predsedniku državnega zbora.

Predsednik republike Danilo Türk je 5. januarja 2012 za predsednika vlade predlagal Zorana Jankovića.

Volitve predsednika vlade lahko potekajo že po 48 urah in najpozneje v sedmih dneh od vložitve predloga kandidature (Poslovnik DZ-ja, 226. člen). Zoran Janković je za izvolitev na tajnem glasovanju v državnem zboru potreboval 46 glasov poslancev, a ga je podprlo le 42 poslancev. Zaradi tega je zmagovalec predčasnih volitev 2011 izgubil priložnost za sestavo vlade (RTV SLO 2012).

Če predsednik vlade v prvem krogu ni izvoljen, ga lahko v drugem krogu poleg predsednika države predlaga tudi skupina najmanj desetih poslancev ali poslanska skupina (Poslovnik DZ, 227. člen). Predsednik republike se je odločil, da v drugem krogu za mandatarja za sestavo vlade ne bo predlagal nikogar (Kozorog Blatnik 2012).

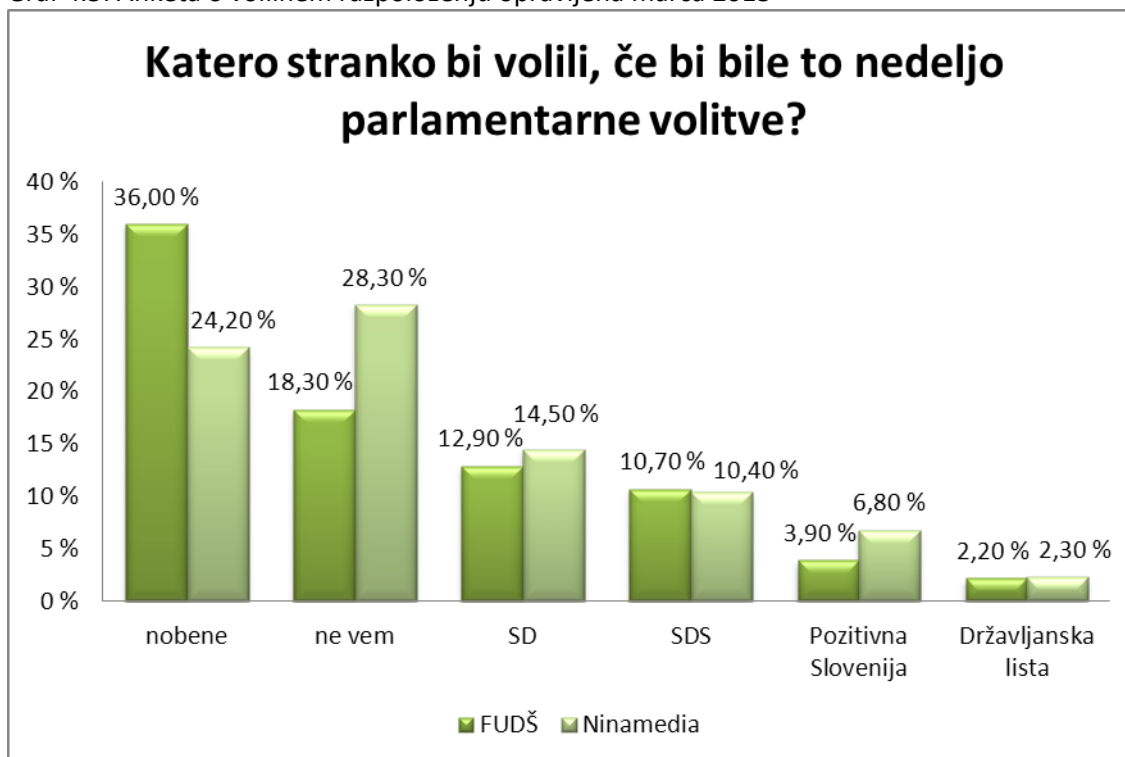
Po neuspešni izvolitvi novega mandatarja je skupina 50 poslancev 25. januarja 2012 v državni zbor vložila predlog za izvolitev Janeza Janše za predsednika vlade. Še pred tem so vodje strank podpisali koalicijsko pogodbo (Roglič in Vučina Vršnak 2012). Glasovanje za predsednika vlade Janeza Janšo je bilo 28. 1. 2012, mandat je dobil z glasovi 51 poslancev (Delo 2012). Pozitivna Slovenija je po pričakovanjih glasovala proti in je skupaj s stranko SD ostala v opoziciji.

Janševa vlada ni končala svojega mandata. Zahteve po odstopu so se zaostriale januarja 2013 po objavi poročila Komisije za preprečevanje korupcije. Ta je tako pri Janezu Janši kot pri Zoranu Jankoviću zaznala »obremenjenost s korupcijskimi tveganji«. Gregor Virant je takrat izjavil, da je »nesprejemljivo, da predsednika dveh najmočnejših strank ne spoštujeta zakona glede poročanja o premoženju in da pred komisijo nista znala pojasniti izvora premoženja«. Po njegovem mnenju so bile ugotovitve tako obremenjujoče, da je zahteval odstop obeh funkcionarjev z javnih položajev (Siol 2013). Predsedniki drugih strank so se z njim večinoma strinjali. Prva stranka, ki je izstopila iz vlade, je bila prav Državljanska lista, sledili sta ji še dve.

27. februarja 2013 je bila vladi Janeza Janše izglasovana konstruktivna nezaupnica, hkrati s tem pa je bila izvoljena nova predsednica vlade Alenka Bratušek iz Pozitivne Slovenije. Pozitivni Sloveniji so se v koaliciji pridružile vse stranke, ki so bile pred tem v koaliciji z Janezom Janšo in SD-jem. SD je bil takrat v opoziciji s Pozitivno Slovenijo. Mandat 10. vlade je prenehal 20. marca 2013, ko je 11. vlada s predsednico Alenko Bratušek prisegla v državnem zboru (Wikipedija 2013).

In kako bi volili danes, če bi bile ponovne predčasne volitve? Graf 4.5 prikazuje odgovore anketirancev v raziskavah Slovenski utrip in Vox populi na vprašanje »Katero stranko bi volili, če bi bile parlamentarne volitve to nedeljo?«, ki sta jo marca 2013 izvedli Fakulteta za uporabne družbene študije (Slovenski utrip) in agencije Ninamedia (Vox populi).

Graf 4.5: Anketa o volilnem razpoloženju opravljena marca 2013

Vir: FUDŠ (2013) in Ninamedia (2013).

Podpora novonastalima strankama, obravnavanima v tem diplomskem delu, je močno padla, v ospredje pa je spet prišla politična stranka Socialnih demokratov, ki bi po omenjenih anketah dobila največ glasov. Nezadovoljstvo s politično situacijo se jasno kaže predvsem pri neopredeljenih volivcih in tistih, ki se danes ne bi odločili za nobeno izmed strank, ki so zdaj v parlamentu. Rezultati raziskav, predstavljenih z Grafom 4.5, kažejo, da je takih skoraj 50 %.

Morda to dokazuje, da tudi novi stranki, ki sta doživeli bliskovit uspeh, nista prepričali vsega naveličanih volivcev. Težave nastajajo predvsem zaradi tega, ker se glavni predstavniki strank sprenevedajo in ne priznavajo svojih napak. Ko pa do teh pride, niso pripravljeni prevzeti odgovornosti zanje. Svetla izjema je vendarle Državljska lista, ki ob napakah svojih članov večinoma ne dopušča sprenevedanja in od njih zahteva, da ravnajo v skladu s strankarskimi načeli. Problem pri Državljski listi pa je ta, da stranka ni dovolj načelna in se po navadi tako prilagodi drugim političnim akterjem, da ima od tega koristi.

5 ZAKLJUČEK

Nestabilne razmere v slovenskem političnem prostoru so se končale s predčasnimi volitvami v parlament. Politične stranke so imele precej malo časa za svojo volilno kampanjo, zato so ga skušale kar najbolje izkoristiti. Kljub vsemu se je izkazalo, da je mogoče tudi v tako kratkem času brez konkretnih političnih izkušenj in finančnih sredstev ustanoviti novo stranko, sestaviti zmagovalno kandidatno listo, voditi uspešno volilno kampanjo in prepričati volivce, da oddajo glas zanje. Vse to so verjetno spodbudile tudi razmere v Sloveniji, saj so prevladovali nezadovoljstvo s takratno vlado, zmanjševanje blaginje, predvsem pa naveličanost nad političnim vzdušjem.

Volilni izid po precej kratki volilni kampanji je bil presenetljiv in je popolnoma spremenil sestavo parlamenta. Javnomnenjske raziskave, ki so bile zveste spremljevalke predvolilnega boja, so pomembno vplivale na mnenje in ga celo oblikovale, zato je bil politični položaj iz tedna v teden drugačen. Pokazalo se je, kako močan vpliv imajo javnomnenjske raziskave na odločanje volivcev.

Nove politične stranke so se v boj za poslanska mesta podale tik pred volitvami. Nastale so predvsem zato, da obarvajo politično tekmo. In prav to so državljani potrebovali, kar je bilo jasno takoj, ko sta se stranki Pozitivna Slovenija in Državljska lista odločili za sodelovanje na volitvah.

Volilna kampanja, ki je bila relativno kratka in finančno okrnjena zaradi razmer v državi, je bila zaradi novega načina oglaševanja, družbenih omrežij in televizijskih soočenj zelo uspešna. Ko sta se novi stranki samozavestno odločili, da bosta posegli po vodilnih položajih, ni nihče pričakoval uspeha, sploh pa ne tako velikega. Sklenem lahko, da je nezadovoljstvo s

političnim dogajanjem v državi vzpodbudilo ne le nastanek novih političnih strank, temveč tudi njun izjemen uspeh.

Glede na dogajanje po volitvah je stanje danes pravzaprav enako ali pa celo slabše, kot je bilo ob padcu vlade Boruta Pahorja. Težko se znebimo občutka, da so se ves ta čas parlament in vlada ter celotna politična elita ukvarjali predvsem sami s seboj. Žal pa tako stanje Slovenijo in njene državljane potiska še globlje v krizo, obup in občutek, da smo znova padli na raven, na kateri smo bili takoj po osamosvojitvi. Politična stranka SD, ki je bila na oblasti med letoma 2008–2011, potem pa je predčasno končala svoj mandat, s čimer se je začela globoka politična kriza v Sloveniji, je med vsemi strankami ponovno pridobila podporo volivcev. To so potrdile tudi predsedniške volitve v Sloveniji, ki so potekale leta 2012 in na katerih je bil izvoljen Borut Pahor, nekdanji predsednik stranke SD. Le malo je manjkalo, da bi imeli v Sloveniji ponovne predčasne volitve, in to pol leta po prejšnjih ter še pred zaključkom tega diplomskega dela. K sreči se to ni zgodilo.

6 LITERATURA

1. Ajpes. Dostopno prek: <http://www.ajpes.si/> (6. marec 2013).
2. Brezovšek, Marjan, Miro Haček in Alenka Krašovec, ur. 2004. Fenomen neodvisnih kandidatov in list neodvisnih kandidatov na lokalnih volitvah. V *Lokalna demokracija I: Analiza lokalnih volitev 2002*, ur. Miro Haček, 63–74. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
3. Cerar, Miro. 2011. *Zakaj ne gre brez političnih strank*. Dostopno prek: <http://www.iusinfo.si/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?id=68695> (24. januar 2013).
4. Delo. 2012. *Janez Janša novi mandatar Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/politika/janez-jansa-novi-mandatar-republike-slovenije.html> (6. april 2013).
5. Dnevnik. 2011. *Lista Virant s kandidatnimi listami in zbranimi podpisi podpore v volilnih enotah*. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/clanek/1042485982> (22. januar 2013).
6. Društvo za marketing Slovenije (DMS). 2011. *Raziskovalni vidik volitev 2011*. Dostopno prek: <http://www.dmslo.si/aktualno/novice/reportaza-raziskovalni-vidik-volitev-2011/> (1. marec 2013).
7. Državljska lista. 2011a. *Statut Državljske liste*. Dostopno prek: <http://www.d-l.si/index.php?page=static&item=12> (16. februar 2013).
8. --- 2011b. *Volitve 2011. Program*. Dostopno prek: <http://www.d-l.si/index.php?page=program&item=40> (25. februar 2013).
9. Državna volilna komisija (DVK). 2011a. *Predčasne volitve v državni zbor 2011. Izidi glasovanja za Slovenijo*. Dostopno prek: http://www.dvk-rs.si/arhivi/dz2011/rezultati/rezultati_slo.html (22. januar 2013).
10. --- 2011b. *Predčasne volitve v državni zbor 2011. Izidi glasovanja za Slovenijo. Mandati po listah*. Dostopno prek: http://www.dvk-rs.si/arhivi/dz2011/rezultati/izvoljeni_kandid_po_strankah.html (22. januar 2013).
11. --- 2012. *Poročilo o izvedbi predcasnih volitev poslancev v državni zbor republike Slovenije 4. decembra 2011*. Dostopno prek: <http://www.dvk-rs.si/files/files/Porocilo-o-izvedbi-predcasnih-volitev-v-DZ---koncni-20.4.2012-1.pdf> (24. januar 2013).

12. --- 2013. *O komisiji. Pristojnosti*. Dostopno prek: <http://www.dvk-rs.si/index.php/si/o-komisiji/pristojnosti> (24. januar 2013).
13. Fakulteta za uporabne družbene študije (FUDŠ). 2011a. *Slovenski utrip. Razvoj in volitve. November–december 2011*. Dostopno prek: <http://www.fuds.si/si/novice-fuds/?id=249> (8. april 2013).
14. --- 2011b. *Slovenski utrip. Predvolilna raziskava. Posebni slovenski utrip. 28.–29. november 2011*. Dostopno prek: <http://www.fuds.si/si/novice-fuds/?id=251> (8. april 2013).
15. --- 2011c. *Slovenski utrip. Volilna napoved. Posebni Slovenski utrip. 30. November–1. december 2011*. Dostopno prek: <http://www.fuds.si/si/novice-fuds/?id=253> (8. april 2013).
16. --- 2013. *Slovenski utrip. Demokracija*. Dostopno prek: http://www.fuds.si/media/objave/dokumenti/2013/Slovenski_utrip_Porocilo_marec_2013.pdf (9. april 2013).
17. Fink-Hafner, Danica. 2001. *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
18. --- in Tomaž Boh, ur. 2002. Samopredstavitve strank in medstrankarska soočenja kot orodja političnega prepričevanja. V *Parlamentarne volitve 2000*, ur. Tomaž Boh, 95–114. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
19. Gaber, Slavko. 1996. Zrelostni izpit. V *Volilni sistemi*, ur. Slavko Gaber, 259–275. Ljubljana: Krtina.
20. --- 1996. Prikrita kampanja: predvolilna gospodarska politika. V *Volilni sistemi*, Janez Šušteršič, 243–256. Ljubljana: Krtina.
21. Gašparič, Jure. 2012. *Državni zbor Republike Slovenije 1992–2012*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
22. Grad, Franc. 2000. *Parlament in vlada*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
23. --- 2004. *Volitve in volilni sistem*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
24. Hansen, Hans F. 2012. *It takes nothing to join the crowd. It takes everything to stand alone*. Dostopno prek: <http://www.sharethisquote.com/it-takes-nothing-to-join-the-crowd-it-takes-everything-to-stand-alone-hans-frodi-hansen/> (22. maj 2013)

25. Kozorog Blatnik, Tanja. 2012. *Türk ne predlaga nikogar: Janša nima polne legitimnosti za sestavo vlade*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/tuerk-ne-predlaga-nikogar-jansa-nima-polne-legitimnosti-za-sestavovlade/275479> (7. april 2013).
26. Krašovec, Alenka. 2007. *Volilne študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
27. Kustec Lipicer, Simona. 2005. Predvolilna kampanja, volilna udeležba in izid volitev. V *Politološki vidiki volilne kampanje. Analiza volilne kampanje za volitve v EP 2004*, Tomaž Deželan, 147–166. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. --- Samo Kropivnik, Tomaž Deželan in Alem Maksuti. 2011. *Volilni programi in stališča*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
29. Lah, Peter. 2011. *Slovenija kot Italija z zamikom?* Dostopno prek: <http://www.finance.si/331473/Slovenija-kot-Italija-z-zamikom> (22. januar 2013).
30. Lange, Yasha in Andrew Palmer. 1996. *Mediji in volitve: priročnik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
31. Lukšič, Igor, ur. 1994. Stranke in množični mediji. V *Stranke in strankarstvo: zbornik referatov*, Sandra Bašič Hrvatina, 97–102. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
32. Mediana. 2011. *Aktualno. Mediana natančno napovedala izid predčasnih parlamentarnih volitev*. Dostopno prek: <http://www.mediana.si/novice/?stran=1#CmsC58E1C449E3> (1. marec 2013).
33. Ninamedia. 2011. *Volilne napovedi*. Dostopno prek: <http://www.ninamedia.si/volitve2011.php> (26. februar 2013).
34. --- 2013. *Arhiv. Vox populi. Pregled strank: januar 2013–marec 2013*. Dostopno prek: <http://www.ninamedia.si/stranke.php> (9. april 2013).
35. Pečauer, Marko. 2011. *Anketa Dela: Ravnanje Gregorja Viranta ni bilo primerno*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/volitve/anketa-dela-ravnanje-gregorja-viranta-ni-bilo-primerno.html> (19. februar 2013).
36. *Poslovnik državnega zbora* (PoDZ-1-UPB1). Ur. I. RS 92/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4543> (27. februar 2013).
37. Pozitivna Slovenija. 2011a. *Statut Pozitivne Slovenije*. Dostopno prek: <http://pozitivnaslovenija.si/o-nas/statut> (16. februar 2013).

38. --- 2011b. *Ustanovni program*. Dostopno prek: <http://pozitivnaslovenija.si/onas/ustanovni-program> (25. februar 2013).
39. *Predpisi o volitvah v državni zbor 2004*. 2004. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
40. Primorske novice. 2011. *Za volilni preobrat krive tudi javnomnenjske raziskave*. Dostopno prek: <http://www.primorske.si/Slovenija-in-svet/Za-volilni-preobrat--krive-tudi-javnomnenjske-razi.aspx> (29. januar 2013).
41. Računsko sodišče RS. 2012a. *Revizijsko poročilo: Pravilnost financiranja volilne kampanje Liste Zorana Jankovića – Pozitivna Slovenija za predčasne volitve poslancev v državni zbor v letu 2011*. Dostopno prek: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K5847B6FD8E54AA1EC1257A8B0019BA2A/\\$file/Vol11_LZJ-PS.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K5847B6FD8E54AA1EC1257A8B0019BA2A/$file/Vol11_LZJ-PS.pdf) (8. marec 2013).
42. --- 2012b. *Revizijsko poročilo: Pravilnost financiranja volilne kampanje Državlanske liste Gregorja Viranta za predčasne volitve poslancev v državni zbor v letu 2011*. Dostopno prek: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K8DD94AE2AB11812EC1257A8B00194B3A/\\$file/Vol11_LGV.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K8DD94AE2AB11812EC1257A8B00194B3A/$file/Vol11_LGV.pdf) (8. marec 2013).
43. Repovž, Grega. 2011. *Končna volilna napoved Mladine in Ninamedie: Zadnji dan močan padec SDS, Jankovićeve lista in SD navzgor! Totalen obrat ni izključen!* Dostopno prek: <http://www.mladina.si/107295/koncna-volilna-napoved-mladine-in-ninamedie-zadnji-dan-mocan-padec-sds-jankoviceva-lista-in-sd-nav/> (26. februar 2013).
44. Roglič, Meta in Ana Vučina Vršnak. 2012. *Janša edini kandidat za mandatarja*. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/slovenija/v-ospredju/1042504987> (6. april 2013).
45. RTV SLO. 2008. *Volilni prag v Sloveniji med najnižjimi*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/volilni-prag-v-sloveniji-med-najnizjimi/90503> (8. marec 2013).
46. --- 2012. *Janković padel. Podprlo ga je le 42 poslancev*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/jankovic-padel-podprlo-ga-je-le-42-poslancev/274506> (7. april 2013).
47. Siol. 2013. *Virant: Ni druge možnosti kot odstop Janše in Jankovića*. Dostopno prek: http://www.siol.net/novice/slovenija/2013/01/virant_to_bi_moralo_terjati_odstop_obeh.aspx (9. april 2013).

48. *Sklep o višini sredstev, ki pripadajo posamezni politični stranki iz sredstev državnega proračuna v letu 2012*. Ur. l. RS 106/2011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2011106&stevilka=4693> (24. januar 2013).
49. *Sklep o spremembi Sklepa o višini sredstev, ki pripadajo posamezni politični stranki iz sredstev državnega proračuna v letu 2012*. Ur. l. RS 47/2012. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201247&stevilka=1973> (24. januar 2013).
50. Šinkovec, Matjaž in Božidar Novak. 1990. *Kako zmagati na volitvah*. Ljubljana: ČKZ.
51. Tonin, Matej. 2004. *Vzpon (ne)strankarskih in (ne)odvisnih list*. Dostopno prek: http://tonin.si/assets/files/PDF/Tonin_Vzpon_nestrankarskih_list.pdf (22. januar 2013).
52. Toplak, Jurij. 2000. *Volilni sistem in oblikovanje volilnih enot*. Ljubljana: Nova revija.
53. Trampuš, Jure. 2011. *Padec Gregorja Viranta*. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/106906/padec-gregorja-viranta/> (26. februar 2013).
54. *Ustava Republike Slovenije. Šesta, dopolnjena izdaja*. 2007. Ljubljana: GV Založba.
55. Vreg, France. 2004. *Politični marketing in demokracija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
56. Wikipedija. 2011. *Državnozbornske volitve v Sloveniji 2011*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Dr%C5%BEavnozbornske_volitve_v_Sloveniji_2011 (25. februar 2013).
57. --- 2013. *10. vlada Republike Slovenije*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/10._vlada_Republike_Slovenije (20. januar 2013).
58. Zajc, Drago. 2004. *Razvoj parlamentarizma. Funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
59. *Zakon o političnih strankah (ZPoIS-UPB1)*. Ur. l. RS 100/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=58647&part=&highlight=zakon+o+politi%25C4%25Dnih+strankah#!/Zakon-o-politicnih-strankah-%28uradno-precisceno-besedilo%29-%28ZPoIS-UPB1%29> (22. januar 2013).
60. *Zakon o volilni in referendumski kampanji (ZVRK)*. Ur. l. RS 41/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=80138&part=&highlight=Zakon+o+volilni+in+>

referendumski+kampanji#!/Zakon-o-volilni-in-referendumski-kampanji-%28ZVRK%29
(1. marec 2013).

61. *Zakon o volitvah v državni zbor* (ZVDZ-UPB1). Ur. l. RS 109/2006. Dostopno prek:
<http://www.uradni-list.si/1/content?id=76022&part=&highlight=zakon+o+volitvah#!/Zakon-o-volitvah-v-drzavni-zbor-%28uradno-precisceno-besedilo%29-%28ZVDZ-UPB1%29> (22. januar 2013).
62. Žurnal24. 2011a. *Janković dobil tri podpise poslancev*. Dostopno prek:
<http://www.zurnal24.si/jankovic-dobil-tri-podpise-poslancev-clanek-139381> (22. januar 2013).
63. --- 2011b. *Strokovnjaki: Janšo pokopalo njegovo orožje*. Dostopno prek:
<http://www.zurnal24.si/strokovnjaki-janso-pokopalo-njegovo-orozje-clanek-142240>
(29. januar 2013).